

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben háshoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előzetesek és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, november 15.

Pénzügyi válság.

(K. Ö.) Kezdetben azt hitték, hogy a pénzügyi válságot, mely immár gazdasági életérdekeinket támadja meg, kizárólagosan Ausztriának köszönhetjük.

Igaz, Ausztriát nem lehet egyszerűen ártatlannak nyilvánítanunk abban a gazdasági harcban, mely ellenünk folyt. Ausztria ugyanis reánk kényszerítette a hitelt. Ügynököket küldött az országba, kik a kereskedőket és iparosokat rávették, hogy befektetéseket tegyenek és üzleteiket kiterjesszék. Kereskedőink és iparosaink éltek az alkalommal és oly bőven vették igénybe a felajánlott pénzt, mintha ajándékba kapták volna. Mikor azután az Osztrák-Magyar Bank megkezdte a hitelmegszorítást és ennek nyomán az összes osztrák hitelezők, be kellett következnie a válságnak. Körülbelül 150 millió koronára rug az az összeg, melyet az osztrák hitelezők tőlünk elvittek.

Mikor azután a válság már a nyakunkon volt, azzal kezdtük magunkat vigasztalni, hogy hát nincs ok a kétségbeesésre, mert a baj másutt is meg van és a pénzügyi válság inkább a nemzet-

közi konjunkturákban leli magyarázatát. Szakemberek gyönyörűen kimagyarázták, hogy a német ipar fellendülése, a német gyarmati befektetések, a francia tőkének az orosz emisszió következtében történt lekötöttsége, az amerikai óriási vasuti befektetések, a munkabérek 50 százalékkal való emelkedése, a nagyobb forgalmi tőkék lekötöttsége a természeti törvény logikája szerint okozták a pénzügyi válságot és a pénzügyi válságot.

És vigasztalódnak azzal, hogy az okok megszűntével, a viszonyok is megjavulnak.

Csak hogy ha már megvigasztalódnak, legalább tanuljunk is valamit a válságból.

Gazdasági viszonyaink nem egészséges alapon nyugosznak. Kitészelt ez most abból a körülményből, hogy az osztrák hitelevonás megrendítette egész gazdasági életünket. Azok a fizetési képességek, melyek a válság nyomában járnak, élő kiáltójelt képeznek, hogy a fejlődést nem lehet erőltetni. Látszatra lehet dolgozni, de a kártavarárt az első szélroham elfújja. Mikor Németország az ipari és kereskedelmi fellendülés talajára lépett, nagy bel és külföldi tőkék állottak rendelkezésére. Nekünk nincsenek tőkéink, mert azokat mi kényelmesen a takarékokban kamatoztatjuk, nekünk tehát köl-

csőnpénzen kell kereskednünk és ipart üznünk. Ha a hitel drága és minden pillanatban megvonható, elkerülhetetlen a válság. Mert utóvégre a hitelgazdaságnak is meg van a maga fizikai törvénye. A szolid alap a gazdasági viszonyokban sokszor kizárja a fejlődést. Inkább haladjunk lassabban, szorgalommal és energiával, de szolid alapon.

A válság megszüntetésére két irányban indult meg a mentési akció. Először is a nagyobb bankok és pénzintézetek visszaállítják ügyfeleikkel az összeköttetést. Ez ellen nem tehető panasz. Kifogásoljuk azonban azt az eljárást, hogy a nagyobb pénzintézetek az államtól kapott pénzzel akarják elhalászni a közép és kisebb pénzintézetek, esetleg szövetkezetek klientéláját. Amint tehát azelőtt azzal, hogy a kisemberrel szóba se álltak, hozzájárultak a hitelszervezet egészségtelen decentralizációjához, úgy most ezen eljárásuk által a gomba módra elszaporodott kisebb pénzintézetek érdekei ellen dolgoznak.

Kifogásoljuk az állami akciót is. Wekerle megszámlálhatatlan milliókat adott a bankoknak, azoknak a bankoknak, melyek ugyanis sok pénzzel rendelkeznek, csak hogy ráültek a pénzre, félnek azt odébb adni. Ezek a bankok a Magyar általános hitelbank, a Pesti ma-

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

APRÓ ESETEK.

Az őszinte gavallér.

A jelenet egy polgári kis szalonban folyik le, hol a családnak néhány jó ismerőse gyűlt össze. — Egyik sarokban egy hölgy s egy fiatal ur csevegnek.

A hölgy: Képzeld uram, mig nagy betegen feküdtem, abban az időben, mikor éppen a legválságosabb volt a betegségem s a legkínosabb agóniában vergődtem, egy fiatalember mindennap leadta a névjegyét és tudakozódott a kapusnál. Minden reggel megjelent s nagy érdeklődéssel kérdezte ki, hogy vagyok.

A fiatalember (mélyen hallgat)

A hölgy: Izgatott ez a mindennapi vizit. Elhatároztam, hogy mihelyt jobban leszek, megtudom, ki volt. A kapus azt mondta, hogy magas, barna férfi, kis, hegyes szakáll a van s csipetűt visel, különös nagy, kerek formájú és egy kissé bandzsallit. Hiába törtem a fejemet, senkire, de senkire sem ismertem rá ezekből a jelekből...

A fiatalember (zavarban van, köhint, de nem szól.)

A hölgy: A kedvemért ma meghívták önt, hogy találkozhassak önnel; nem emlékszem, hogy valaha már másutt találkoztunk volna; de mégis, egyszer, talán a múlt évben... De ha jól megnézem önt, látom, hogy más nem lehetett az a titokzatos visiteur, — igazam van?

A fiatalember (félénken sűti le szemét) Istentem, igen, Madame.

A hölgy (kezet nyújt neki.) Nos, így, uram, nem tudom eléggé kifejezni hálámát; ez a gondolat olyan örömmel tölt el, mintha álmodnám, hogy ilyen ismeretlen barátom van. Szimpátiámat végtelenül megnyerte azzal, hogy ilyen szerényen rejtőzött előlem s csak a veszély idején jelent meg a neve. Nagy szívre mutat...

A fiatalember: Madame, zavarba hoz.

A hölgy (másik kezét is megragadva): Oh uram, a szívem csak úgy dobog ilyen szerelem átérzésére.

A fiatalember (közbeszól): Madame, föl kell önt világosítanom, reális oka volt a dolognak; az elismerésre méltatlan vagyok.

A hölgy (elámulva): Hogyan uram? Az ön szerénysége még a hálát is visszautasítja?

A fiatalember (ujra félbeszakítja): Az az igazság, asszonyom, hogy meg voltam bizva, vigyek mindennap hirt egy temetkezési intézetnek.

Alphonse Crozière.

Ki vagyok én?

A lyoni állomáson egy, körülbelül harminc éves, elegáns ur száll föl egy lapos tetejű omnibuszra.

Az omnibusz a nyugoti pályaudvarhoz ment. Egyszerre csak a kalauz, mikor a jegyet adta, véletlenül megérintette az elegáns ur cipőjét.

— Pardon, monsieur, — mentegetőzött udvariasan a kalauz.

— Ah, mit! Még beszél, — törmedt rá az elegáns ur, — mamiasz.

— Oh, uram, pardon, kérem szépen.

— Pardon, könnyű ezt mondani, — de ez nem elég, jobb, ha nem gázolja le bakkancsával az utasok lábát.

— Monsieur, végtelenül sajnálom...

— Ehl! Fűtyülök a maga sajnálkozására! ... Ezek az alkalmazottak mind műveletlenek.

— De uram, nem szándékosan tettem!...

Haas Fülöp és Fiai Nagyvárad Rákóczi-ut

Rimanóczy-palota.

Cs. és kir. szab. szőnyeg és butorszövet gyárosok, magy. kir. udvari szállítók.

Az őszi és téli idény megérkezésével a t. c. közönség szives figyelmébe ajánljuk most érkezett szőnyegek, butorszövetek, ablakvédők, utazótakarók, függönyök, asztalterítők, stb.

Szabott árak!

Valódi keleti szőnyegek, perzsa, indus és smyrna minőségben.

Szabott árak!

Nagy választékban raktárunkon a HAAS-féle Agra és csomózott szőnyegek legjobbaknak vannak elismerve. Varrott paplanokban, gyapjutakarókban, lópokrócokban nagy raktár.

gyar kereskedelmi bank, a Magyar le-
számítoló és pénzváltóbank, a Pesti
hazai első takarékpénztár és a Magyar
országos központi takarékpénztár. Szóval
a közép és kisebb bankoknak, melyek
igazán rászorultak volna a betétekre,
semmi sem jutott. Ezer és ezer be nem
jegyzett kereskedő és iparosról van szó,
aki ugyan hiába kopogtat ezeknél az
előkelő intézeteknél. Még a diszbundába
bujtatott portás se áll velök szóba.

A válság megszüntetésével egyidejűleg
gondoskodjunk gazdasági viszonyaink oly
megalapozásáról, mely mindenben a nem-
zeti produktivitást szolgálja.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, nov. 15.

Návay Lajos: Elnök egynegyed 11 óra-
kor megnyitja az ülést. Az elnöki irományok
olvasása után elnök bemutatja Polónyi Gézá-
nak a kérvényi bizottsági tagságáról, Popovics
Dusánnak a jegyzőségről való lemondását.

Héderváry Lehel felolvassa a mentelmi
bizottság jegyzőkönyvét, mely szerint a men-
telmi bizottság véleményezi, hogy a házszabá-
lyok 255. szakasza értelmében a négy horvát
képviselőt a Ház ünnepélyes megkövetésére
utasítsa.

Mazuranics Bogoszláv: A mentelmi bizottság
tagja külön véleményt jelent be horvátul.

A beszéd közbe lép be a házba Kossuth
Ferenc Szerényi József államtitkár kíséretében.
A magyar képviselők éljenzéssel és tapsal fo-
gadják Kossuth Ferencet.

Elnök: Kimondom, hogy Benjamin János,
Popovics Dusán, Winkovics T., Budiszavlyevics
B. képviselő urak a tegnapi ülésen tanusított
magatartásukért a legrövidebb idő alatt kö-
vessék meg a Házat.

Popovics Dusán, Winkovics Tivadar, Ban-
jamin János, Budiszavlyevics Bude horvát nyel-
ven mondják el a Ház megkövetését tartalmazó
beszédjüket.

Elnök: Jelentem a t. Háznak, hogy a hor-
vát képviselő urak eleget tettek a Ház hatá-
fogatának.

Andrássy Gyula gróf belügyminiszter be-
terjeszti Miskolcz rendezett tanácsu várcsnak,
törvényhatósági joggal való felruházásáról szóló
törvényjavaslatát.

A vámtarifa.

Elnök: Következik napirend szerint az
autonom vámtarifáról szóló törvényjavaslat foly-
tatólagos tárgyalása.

Brics Szvatoszláv horvátul beszél a vám-
tarifa ellen.

Elnök: Több szónok nem jelentkezett, a
vitát bezárom.

Ság Manó helyettes előadó válaszol a tör-
vényjavaslat ellen felhozott kifogásokra. Be-
széde folyamán a kiegyezésről kezd be-
szélni.

Elnök figyelmezteti, hogy ne térjen el a
tárgytól.

Ság Manó erre befejezi előadói beszédét
és leül.

Elnök: Olvasatja a horvát képviselőknek
azon határozati javaslatát, hogy addig vegyék
le napirendről a vámtarifa tárgyalását, míg a
magyar-horvát viszony rendezve nincs.

Surmin György záróbeszédében ajánlja a
javaslatot.

Elnök: Következik a szavazás. Elfogadja-e
a Ház a javaslatot, vagy Surmin György tett
javaslatát fogadja el? Husznál több képviselő
névszerű szavazást kért. A szavazás P betűvel
kezdődik.

Az elnök a szavazás előtt öt percre fel-
függeszti az ülést.

Elnök: A szavazás eredményét kimondom.
Igennel szavazott 139, nemmel 28, távol van
282 képviselő. Kimondom tehát, hogy 111

szótöbbséggel a javaslat elfogadtatott. Követ-
kezik a részletes tárgyalás. A címhez kíván
szólni.

A részletes tárgyalás.

Lorkovics Iván horvátul beszél.

Surmin György szólal föl szintén hor-
vátul.

Babics horvátul beszél.

Lengyel: Nem akarja a horvátok obstruk-
cióját támogatni. Ez a tarifa nem önálló, nem
magyar és nem tarifa. A kormány azt vitatja,
hogy új dolgot hozott a tarifával, ezzel szem-
ben ő azt vitatja, hogy semmit sem kaptunk a
vámtarifával. Saját tarifára van szükség-
ünk.

Elnök figyelmezteti a szót, hogy ne
térjen el a tárgytól.

Lengyel Zoltán: A címhez indítványt fog
beadni, azt indokolja. A kormány olyan vám-
tarifát csinált, amely a közös vámtarifától sem-
miben sem különbözik.

Elnök: Másodszor kéri, hogy maradjon a
tárgynál.

Meddig tart a vámtarifa érvénye?

Lengyel Zoltán: A kormány kizárta annak
a lehetőségét, hogy a magyar kormány 1917-ig
a magyar viszonyoknak megfelelő vámtarifát
kössön a külfölddel.

Szatmári Mór közbeszól.

Lengyel Zoltán: Ha nekem nem szabad a
tárgytól eltérni, akkor a házszabályok szerint
a képviselő urnak sem szabad közbeszólni.

Förster Ottó: Kössétek meg a Szatmári-
békét.

Lengyel Zoltán: Indítványt ad be, hogy a
címét így módosítsák. Az önálló magyar vám-
tarifáról szóló törvényjavaslat.

Kossuth Ferenc: Ezt a módosítást nem fo-
gadja el. Lengyel Zoltán képviselő ur itt olyan
dologról beszél, melyet nem tanulmányozott.
Mi nem vagyunk kötelesek az új vámtarifával

— Gorombaságból.
— Higyje el, uram . . .
— Jól van, hallgasson. Ön nem tudja, ki-
vel beszél.

A szerencsétlen kalauz bizonyosan azt hitte,
valami nagy potentát, nem mert többet szólni
s kétségbeesve lyukgatta tovább a jegyeket.

De az elegáns ur hozzáfogott elemezni az
udvariatságot rendszeresen, az omnibuszokon
s a tramwayokon együtt és külön-külön. Bi-
zonyságra hívta föl azt a két urat, kik szintén
fent ültek a fedélzeten.

A két ur néma volt, mint a ponty.

A másik még egyre folytatta ovációját.

— Tessék, így jár az ember, ha nem tud-
ják, kicsoda.

A kalauz leszállt a lépcsőn s a helyére ült.

Az ur egyre jobban fölizgatta magát, már
egész belevörösödve folytatta invektíváit a bol-
dogtalan kalauz ellen.

— Ugy ám, fiam, könnyű bezsebelni a fize-
tést s rosszul végezni a kötelességet. De ezek
a fölfogadott alkalmazottak örülhetnek, hogy a
közönség sohase szól rá, akármit tesznek. Én, én
szólok. Majd meglátjuk mindjárt, mit teszek.
Érti, fiam? . . . Ön nem tudja, ki vagyok én,
majd megérti, — de a kötelességét is. Csak

próbáljon szemtelenkedni például a szemközt
ülő urakkal.

— De uram, — protestált a kalauz, — én
nem szóltam egy szót sem, amit igazán a szem-
memre vethetne.

— Ugy, ugy. Tudom én, mit mondok . . .
Várjon csak. Majd megismer ön mindjárt, ba-
rátocskám . . . Majd megtudja ön, ki vagyok én.
A két ur a fedélen nem szólt még ekkor
sem egy szót sem a valóban hosszú jelenet
alatt.

A Chatelat-téri megálló után az ur ujra
előlről kezdte morgását s szapult a kalauzt,
aki már ekkor nem szólt semmit, sem rá, sem
ellene.

— Szívesen megfizetné még a goromba-
ságát. Tudja ön, hogy hallotta az udvariatsá-
gát mindenki, itt velem szemben, derék ba-
rátom. Nem tudja ön, ki vagyok én, de meg
fog ismerni . . .

Végre megunja a dolgot a mellettük ülő
két ur közül az egyik. Magas, barna férfi, her-
kulesi termetű; kurtán csak ennyit vet oda az
elegáns urnak:

— Ha a kalauz nem ismeri önt, én is-
merem.

Az ur elámul, megsejtve, hogy tovább
ment a kelleténél.

— Ön ismer engem, uram? — kérdi re-
kedt hangon.

— Ig n, ismerem önt . . . és tudom, kicsoda
ön! . . . Különb, ha ez kényelmetlen önre
nézve, itt a névjegyem, bizonyoságot szerezhet
róla, hogy én ki vagyok . . . Kalauz, fogja, itt
a kártyám.

— Köszönöm alásan uram, alásan köszönöm.

— De, uram, — szól félénken az előbb
dühöngő ur, — ha ön ismer, de hát honnan
ismer ön?

— Ez nem tartozik ide. Ejh, tudom, hogy
ki ön.

— Valóban, uram?

— Igen és meg is mondom, ki ön . . .

— A kocsis a Turbigó-ut sarkához ért. A
magas, barna férfi a lépcsőre lépett,

— Ön egy . . .

Leszállt s úgy szólt vissza.

— Ön egy tökfilkó és igazi szajkó.

A kocsis a lovak közé csapott és az ele-
gáns ur az egész közönség nagy gaudiumára
végre megtudta, hogy hát ki ő? . . .

G. Guy-Tong.

**Az Érmelléki Kereskedelmi Részvénytársaság
borkiviteli osztálya ajánlja tisztán kezelt hegyi borait.**

1917-ig várni, de akkor csinálunk újat, amikor nekünk tetszik.

Lengyel Zoltán: Igen, de 1917-ben csakis ezen tarifa alapján köthetnénk szerződést 1927-ig.

Kossuth Ferenc: Természetes, hogy nem alkalmazhatjuk az új tarifát 1917-ig. De, hogy honnan veszi azt az állítást, hogy 1927-ig nem alkalmazhatjuk az önálló vámtarifát, azt a Házban egyetlen képviselő, sőt azt hiszi, hogy maga Lengyel Zoltán képviselő sem tudja. Kossuth beszédét nagy taps és derűtség követi.

Lengyel Zoltán: Onnan veszi állítását, mert 1917. december 31-ig fennáll a tarifa, addig pedig meg kell kötni a külföldi kereskedelmi szerződéseket. Már pedig csak a meglevő tarifa alapján lehet azt megcsinálni, úgy tolódik ki a tarifa 1927-ig. (Nagy zaj.)

Szerényi József államtitkár szóval fogja Lengyel Zoltán oktetését lehetetlenné tenni, aki anktoritás jellegével beszél a kereskedelmi politikáról, melyről ismételtelen bizonyította, hogy fogalma sincs róla! Már a miniszter előbb bizonyította, hogy új vámtarifát akár holnap is készíthetünk, már pedig mi 1915-ben tárgyalni fogunk Ausztriával és akár megegyezünk vele, akár nem, szerződést fogunk kötni azon vámtarifa alapján, melyet 1917-én elfogunk készíteni. Ezt felelem Lengyel Zoltán képviselő urnak. (Helyeslés.)

Tuskán Gergely beszél horvátul.

Popovics Dusan a cím ellen beszél szintén horvátul.

Supiló emelkedett ezután szólásra.

Förster Ottó: Most jön a horvát király (Derűtség.)

Supiló horvátul beszél a cím ellen, melyet nem fogad el. Utána

Mucsevics Vazul beszél még és ezzel két órákor a vita kimerült. Következik a szavazás.

Elnök jelenti, hogy 20 horvát képviselő név szerinti szavazást és annak holnapra halasztását kéri. Javasolja, hogy a vámtarifa tételét a 2-ik cikk keretében tárgyalják.

Attértek ezután az 1. cikk tárgyalására, melyhez többen szólottak a horvát képviselők közül is, kik közül Lorkovistól és Turkán Gergelytől az elnök megvonta a szót.

Zagorács horvát képviselő azt a módosítást javasolja, hogy addig a vámtarifát ne tárgyalja a Ház, míg a segítholázis bizottság meg nem hallgattatik.

Novoszel Mátyás horvátul beszél a javaslat ellen. Az elnök megvonta tőle a szót.

Ülés vége 3 óra után.

Városi közgyűlés.

— Második nap. —

Tegnap, pénteken folytatta Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága a csütörtöki megkezdett közgyűlését.

Csekélyebb jelentőségű ügyek kerültek ezúttal szünyegre, de azért fél 6 óráig tartott a tanácskozás.

A közgyűlés lefolyása a következő volt: Glac Antal főispán elnökölt; jelen voltak:

Rimler Károly, Bordé Ferenc, dr Istvánffy István, Juricskay Barnabás, Komlóssy József, Tóth Márton, Sza ill János, Kőszeghy József, Szűts Géza, dr Döry Ferenc, dr Hoványi Géza, dr Hoványi Gyula, Kiss Dávid, Nozák Rezső, dr Pác Sándor, dr Stokker József, Szokoly Tamás, dr Adorján Emil, Beczkay Lajos, dr Berkovits Ferenc,

Cser János, Köblös Ferenc, dr Radó Ignác, Schwartz Izidor, Sulyok István, Széles Lajos, Feldmann Izidor, Löwenstein Zsigmond, Aufrecht Mór.

Az első napi tárgyalás jegyzőkönyvének hitelesítése után az ebtartási szabályrendelet módosítását terjesztette elő a tanács. Az előterjesztést elfogadták.

Tengeri halak elárúsítása.

A tanács betérjesztette a magyar halconserv gyárral friss tengeri hal árulására kötött szerződést. A város a Szent-László-téren állítaná fel az áruhelyet s annak költségeit 20 év alatt fizeti vissza a társaság.

A kérdéshez többen szólaltak fel, különösen azt kifogásolták, hogy a Szent-László térre építsék az áruhelyet.

A kérdést levették a napirendről.

*

A nagyváradai szocialista párt kérte, hogy a város adjon házhelyeket, ahová munkások lakásokat építsenek. A tanács az ősi mellett levő területet szánta munkás lakások céljaira. Javasolja a tanács, hogy adják ki a kérdést neki előkészítésre.

A tanács javaslatát elfogadták.

Ugyancsak a nagyváradai szocialista párt kérte a várost, hogy rendeljen meg száz waggon tűzifát s azt önköltségi árban bocsássa a szegény munkások részére.

A közgyűlés a tanács javaslatát elfogadta, azzal, hogy a polgármester forduljon a miniszterhez a tűzifa szállítására waggonok rendelkezésre bocsátása iránt.

Ezután köztér vételi és egyéb apróbb ügyeket tárgyaltak s a közgyűlés véget ért.

A tifusz Nagyváradon.

Mi már a múlt hó elején hangoztattuk, hogy Nagyváradon a tifuszos betegek száma aggodalomra ad okot.

Akkor még nem volt annyira aggodalmat keltő a járvány ügye. November hóban azonban váratlan fordulatot vett a tifusz és már e hó első felében a múlt hónapból maradt 34 tifuszos beteg száma egyszerre 81-re szökkent, ami meglehetősen bizonyosága annak, hogy a tifusz járványszerűvé kezd válni. A betegek közül meggyógyult 18 és meghalt 5. A betegek között 37 gyermek fekszik tifuszban.

A betegülések száma a városi orvosokat is cselekedetre hívta fel. Dr Baróthy Akos városi tisztifőorvos a tegnapi nap folyamán jelentést tett a tifuszról és javasolta a rendkívüli tanácsülés összehívását. Tegnap délelőtt már össze is jött a tanács és megfontolás tárgyává tette a főorvos jelentését, mely javasolja a kellő óvintézkedések megtételét. A főorvos jelentésében nem mondja járványnak a tifuszt, miért is kéri, hogy azt a tanács se mondja ki.

A tanács a jelentésre elrendelte a közegészségügyi bizottság összehívását. A közegészségügyi bizottság ma fogja megtartani ülését. Feladata lesz a tifuszról megállapítani, hogy járványszerű az vagy sem. Olyan jellegű-e az, hogy azért a város területére ki kell mondani a zárlatot vagy sem.

A főorvos nem tartja szükségesnek a járvány kimondását, mert a tifusz csak egy városrészben és pedig Szarvassor, Szacsvey-utca, Liliom és Vámház-utcákon uralkodik járványszerűleg, míg ellenben Olasziban egyetlen egy tifuszos eset sem fordult elő. A tifusz tehát ott uralkodik, ahol tisztátalanság, rendetlenség van. Ezeknek sürgős megszüntetését javasolja a főorvos.

A tanács tegnapi ülésén elrendelte, hogy

rendkívüli munkasert fogad fel, mely rövid időn belül a Nagypiacot és a körülötte lévő tisztátalan utcákat lesz hivatva kitakarítani.

A főorvos javasolja még, hogy az iskolákban az általa előterjesztett dezinficiálásokat foganatosítsák. Továbbá azokat a gyermekeket, kiknek hozzátartozói között tifuszos betegség adja elő magát, az előadásoktól tiltassa el a város, ezek mellett azonban az előadások nem nem fognak megszakítást szenvedni. Ezek a rendeletek is leginkább az izraelita polgári iskolára vonatkoznak, hol minden osztályban fordul elő tifuszos beteg.

Radikális intézkedéseket kell tenni most a városnak. A közönség egészsége és közgazdasági érdeke megköveteli, hogy a jelenlegi esetről kifolyólag azokat a Pecze vidéki bacillus fészkeket egyszersmindenkorra eltüntessék, nehogy örökre a veszedelem torkában tartsa az egész várost.

A szerencsétlenség után.

Az országra szóló szerencsétlenség még mindig foglalkoztatja a közönséget. Az óriási katasztrófa apró eseményeit izgatottan tárgyalják mindenütt s ujabban azt is rebesgetik, hogy még több áldozata is van a bedőlő bérháznak.

A társadalom szive is megmozdult és figyelmen kívül hagyta azt a sok üres beszédet, amivel megbántották. Az árvák részére minden helyről érkeznek az adományok a polgármesterhez.

Ujabban a következőket adjuk:

*

Az összeomlott bérháznál még mindegy nem lehetett megtartani a birói szemlét. Tegnap e tárgyban a szakértők Sztarill, Rendes, Rimanóczy, továbbá a vizsgálóbíró és May Sándor, Szász Róbert részéről megnevezett szakértők értekezletet tartottak a vizsgáló bírónál. Az értekezlet nem járt eredménnyel, mert még mindegy nincs olyan stádiumban az épület, hogy ott szemlét lehetne tartani. A romok, melyeket az épületből kitakarítottak, jelenleg az utca közepén hevernek s a villamos forgalmat is megakadályozzák.

Tegnap *Semazsenka* Ernő, a villamos társaság igazgatója fent járt a főkapitánynál és kérte, hogy a romokat takarítsák el legalább az egyik smpárról, hogy a forgalom megnyílhasson. A főkapitány az ügyet a főmérnöknek adta ki.

*

A Breider-féle bérháznál történt szerencsétlenségnek utolsó áldozatát, *Nyakacska* Istvánt tegnap délután helyezték örök nyugalomra. A szerencsétlen végzetű embert *Vucskics* Gyula dr esperes-plebános temette. A temetésen megjelent a katolikus legényegylet dalárdája, mely alkalmi éneket adott elő. A temetésen óriási nép volt jelen, mely mélyen meghatva kísérte utjára a tizenharmadik áldozatot. Nyakacska temetése megható módon ment végbe s annak komolyságát nem zavarta semmiféle oda nem illő incidens. A holttestet az ősi-i temetőben helyezték örök nyugalomra.

A mentési munkálatok költsége.

A leomlott Breider-háznál két napig tartott, míg a halottakat kitudták szedni a romok alól. A munkásoknak a város fizette a napszámot, jó borsosan, amennyiben *Gerő* Armin kezeihez e célra 1297 koronát kellett tegnap a városi tanácsnak kiutalni. Ha ilyen díjazás mellett teljesítik a többi munkát, lebontásokat

stb., akkor néhány ezer koronájába kerül az eltakarítás Nagyvárad városának. Városszerte megütközést kelt, hogy oly sokáig határoznak a városházán a beomlott házról szükséges lebonntási és eltakarítási munkálatok ügyében.

Ujabb adományok.

Tegnap a következő adományok folytak be hozzánk a szerencsétlenül jártak családjai részére:

Rodrigucz Rárolyné	10 kor.
Dr Vucskics Gyula	20 »
A székesegyházi harangozás visszafizetett díja	12 kor.
A polgármesteri hivatalhoz tegnap is öt-száz koronánál több folyt be a szerencsétlenek hozzátartozói részére. Adakoztak:	
Bihoreána takarékpénztár	100 kor. — fill.
Jungreis es Weisz cég	10 » — »
Jungreis és Weisz munkásai	5 » — »
Emilia malom	50 » — »
Biharszilágyi olajgyár	200 » — »
Schiller Józset (Pannonia)	100 » — »
Nagyvárad hitelbank	40 » — »
Fogházörök adománya	11 » 60 fill.

Eddig 5272 kor. 90 fillér adomány érkezett be a polgármesterhez.

UJDONSÁGOK.

Szent Erzsébet ünnepély.

Ma veszi kezdetét az a háromnapos ünnepély, melyet egész Magyarország Szent Erzsébet emlékeztetének szentel. A ki a háromnapos ünnepen az istentiszteleteken részt vesz és a szentségekre járul, teljes bucsuban rész-sül. Ma d. u. 5 órakor a székesegyházban litánia holtnapról kezdve pedig 3 napon át d. e. 9-kor szent mise, d. u. litánia szentbeszéddel.

A Katholikus Kör is az idén Szent Erzsébet emlékeztetének szenteli első ünnepélyét, a melyet belépti jegy mellett rendez s a befolyó tiszta jövedelmet a *Sztaroveszky-Gyermekkorház* javára fordítja. A gyöngéden kigondolt cél a legmegfelelőbb Szent Erzsébet egyéniségéhez s a mellett fölötte alkalomszerű is most, amikor éppen 17-én, vasárnap lesz öt éve a Gyermekkorház megnyitásának.

Az ünnepély vasárnap d. e. 11 órakor kezdődik a főgimnázium disztermében.

Műsor:

1. Szent Erzsébet. Melodráma Szepessy Lászlótól. Előadja: *Posta Mariska* urhölgy; zongorán kíséri: *Vucskics Jenő* főreáliskolai tanár.
2. Ünnepi beszéd Tartja: Dr *Bundala Mihály* prépost-kanonok.
3. Karének Szent Erzsébet ünnepi Daljából. Előadja: *Beleznay Antal* vezetése alatt a *Székesegyházi énekkar*.

Belépti jegy ára: Ülőhely 1 kor, álláshely 60 fillér. Jegyek előre válthatók Láng József könyvkereskedésében és a kath. kör szolgájánál.

Hangverseny az áldozatok árvái számára.

Városunk két kiváló urhölgye: özv. Des *Echerolles-Kruspér Sándorné* és *Szentlélek Kálmáné* már hetek óta buzgólkodnak annak a nagyszabású hangversenynek a sikere érdekében, amely ma, szombaton, november 16-án este megy végbe a Kereskedelmi Csarnok disztermében. Eredetileg a tüdőbetegek szanatóriuma javára szánták a hangverseny jövedelmét, azonban a kedden reggel történt borzalmas katasztrófa arra az elhatározásra bírta

a két kiváló urhölgyet, hogy a pompás hangverseny tiszta jövedelmét nem a tüdőbajosoknak, hanem a rémes szerencsétlenség által elpusztult családjainak juttatják. Gondoskodnak azonban arról is, hogy ha később bár, a tüdőbajosok javára szintén legyen valami alkalmatlanság. A mai hangverseny rendkívül gazdag programja a következő:

1. Felolvasás. Tartja: dr Kiss Géza jogtanár.
2. Hubay Concert Mazurka. Hegedűn előadja: Fényes Annuska urleány.
3. Liszt tarantella. Zongorán előadja: Kiss Nóra urleány.
4. Curschmann »Addio« terzett. Előadják: Herkner Szidi urleány (soprán), Horváth Mici urleány (alt), Szabó Imre (tenor). Zongorán kíséri Patzkó Aladárné urasszony.
5. Melodráma »Mi a haza.« Előadja: Bary Olga urleány. Zongorán kíséri: Kiss Nóra urleány. — A melodrámban előforduló éneketéteket a jogakadémia ifjusága adja elő.
6. Tánc és ének. Előadja: Fényes Annuska urleány. Zongorán kíséri: Kurczmann Jenő.
7. Frank C. »Ibolya dal« terzett. Előadják: dr Szolnok Jenőné urasszony (soprán), Horváth Mici urleány (alt), Szabó Imre (tenor). Zongorán kíséri: Patzkó Aladárné urasszony.
8. a) Verdi »traviata nagy ária«; b) Mártonfalvy György »Amor Luna.« Énekl: Bleyer Andorné urasszony. Zongorán kíséri: Szende Ferenc.
9. Énekes magánjelenet »Az álarcos bálon.« Molnár Ferencről. Előadja: Siket Ilona urasszony. Zongorán kíséri: Kurczmann Jenő.
10. Magyar dalok cigánykísérettel. Előadja: Örléy Györgyné urasszony.

A következő sorok közlésére kéretünk fel:

Felkérjük Nagyvárad város nagyrabecstült közönségét, hogy a ma este (szombaton) 8 órakor a Kereskedelmi Csarnokban tartandó hangversenyre, tekintettel a nemes emberbaráti célra, minél számosabban megjelenjen szíveskedjenek. Özv. Des *Echerolles-Kruspér Sándorné*, *Szentlélek Kálmáné*.

* **Püspökünk elutazása.** Dr Szmrecsányi Pál püspök tegnap Brém Lőrinc udvari papja kíséretében székhelyéről elutazott. A püspök két napot Bécsben fog pihenni s aztán tovább utazik a Rivierára, ahol a telet tölteni fogja. Az elutazó főpásztorral együtt távoztak testvérei is városunkból, ahol pár napig püspökünk vendégei voltak: Szmrecsányi Lajos egri segéd püspök és Szmrecsányi Miklós.

* **A tüdőbetegek ridikülje.** Ismeretes az a körülmény, hogy a József Kir. Herceg Szanatorium Egyesület kétezer ridikült csináltatott. Ezer jó szívű hölgy már akadt is, aki a ridikülöket gyűjtés céljából elfogadta. Egyik másik ridikül mint a megrakott méhecske megrakva koronákkal és fillérekkel visszajut a szegénysorsu tüdőbetegekért szívesen küzdő egyesülethez. De ezer ridikül még várja azt a jó szívet, aki ezt a gyűjtőtársolyt a halállal eljegyzett tüdőbetegeknek elkérje. Csak egy levelezőlapot méltóztassanak irni az egyesületnek (József Kir. Herceg Szanatorium Egyesület Budapest, IX., Lónyay-utca 47.) Mily gyönyörű dolog volna, ha az ezer ridikül gazdára találna s karácsonyra száz szegénysorsu tüdőbeteg bevonulhatna az ő gyógyítóházába, legnagyobb kincsének egészségének visszanyerésére. Adhatnánk-e nekik ennél becsesebb karácsonyi ajándékot?

* **Félelmes épület.** Kedd óta egyszerre annyi sok rossz épület lett Nagyváradon, hogy az ember a régi jó öreg házakon kívül nem mer más épület tövében elmenni, mert mindég

attól fél, hogy össze rogyik. Ebbe a félelembe beleavatják a hatóságot is. Nevezetesen tegnap már jelentkezett egy ember a rendőrfőkapitánynál és bejelentette, hogy az ő szomszédjának tüzifala minden percben ki akar dőlni, eddig is csak azért nem dőlt ki, mert nem vették észre. Hanem most már föltétlenül ki fog dőlni, azért kéri a szemle megtartását. A hatóság azonnal kiszállott, Mendelényi konstatálta, hogy a ház tüzifala tényleg meg van, azonban egy csöpp kedve sincs kidülni, nagyon is jó módba van, mert meghizott. Féltoldala fel van puffadva és ez gerjesztett félelmet. Mikor megkérdezték, hogy mennyi idő óta van felpuffadva a fal, azt felelték, hogy már két év óta, csak hogy eddig nem volt félelmes.

* **A fiumei forgalom fennakadása.** A magyar kir. államvasutak igazgatóságától nyert értesítés szerint Fiume állomás raktárai az erős árubelet és a gyenge elhajozás következtében teljesen megteltek, az áruakadósok pedig a rövid megszakitásokkal már két hét óta tartó rendkívüli esőzések következtében nagyon megvannak nehezítve. Ennek következtében Fiume állomáson nagyobbmértvű áru és kocsitorlódás állott be. A hátralék mielőbbi feldolgozása céljából a Fiuméba rendelt kocsirakomány teherárak felvételét élő és romlandó szállítmányok kivételével folyó hó 15 től további intézkedésig beszüntetjük. A mint a hátralékokat feldolgoztatják, ami néhány nap múlva várható, a korlátozást azonnal meg fogják szüntetni.

* **A nagybirtok ellen.** A »mi tudósok« egynevezett Társadalomtudományi Társasága úgy látszik, kimerítette már higliére eresztett programját s most idegen régiókban akar kalandozni. Szemet szur nekik a nagybirtok s ezt akarja nyársra spékelnii olyan »mi tudósok« forma szakemberekkel, akik csak elméletből ismerik a földet, a népet az ekeszarvát és Magyarország történelmi fejlődését. A Társaság erre vonatkozólag ciklusos felolvasásokat tart, hogy részletesen és pontosan *felderítse* azokat a társadalmi tényeket, amelyek a nagybirtokot kísérik és amelyek ismeretére a társadalmat építeni kell. Ebből az idézett mondatból sejteni lehet, hogy milyen emberek és mily apparátussal vállalkoztak a nagybirtok-probléma fejtegetéséhez. A »felderítés« ma kezdődik Agoston Péter dr jogakadémiánk »mi tudós« tanárának A nagybirtok történelmi fejlődéséről szóló előadásával. Amint mi ismerjük e jó tudós tudományát és igyekezetét, úgy hisszük, felolvasása méltó »derültséget« fog kelteni. Na ja, mert érdemes »derülni« rajta mikor a hajdu a harangöntést próbálja. Dr Agoston Péter különben tegnap utazott fel Budapestre, hogy ma este 6 órakor a Társadalomtudományi Társaság helyiségében »derültséget« előadását a nagybirtok történelmi fejlődéséről megtartsa. Es itt eszünkbe jut a »derültség« révén a jó öreg Cató, qui mirari se dicebat, quod non rideret haruspex, haruspicum cum vidisset.

* **Talált tárcsa.** Tegnap reggel a nagyvárad pályaudvaron a rakomány között egy tárcát talált az egyik munkás, a tárcát a rendőrségre vitték, hol megállapították, hogy a tárcsa gróf Vass Béla főispán tulajdona s azt a gróf a napokban vesztette el. A tárcából hiányzik a pénz, csupán névjegyek és egy arckép van. Az arckép a burháboruban elesett gróf fiának arcképe. A tárcsa ügyében megindították a nyomozati eljárást.

* **Visszavont adományok.** Altalános felháborodást keltett az a kvalifikálhatlan grombaság, — a melylyel a szociáldemokrata

vezérek a Breider-ház áldozatai iránt megnyilvánuló részvétet megtámadták. A felháborodást — sajnos — némileg megérzik az áldozatok hatamaradottai is. Egyik nagyváradi egyesület megszavazott nekik száz koronát; de mikor megtudták, micsoda fogadtatásban részesültek az első adományok, a határozatot megsemmisítették. Hasonlóképen jártak el mások is. Most tessék előállni a nagytorok uraknak s pótolják, amitől ők fosztották meg a szerencsétleneket! Dehogy állanak! Fényes napidíj mellett visszazonáltak Budapestre s a fejük sem fáj amiatt a rombolás miatt, a mit itt végeztek.

* **Halálozások.** Részvételt értesülünk, hogy egy derék öreg polgár, *Zsuné Péter*, élete 66-ik évében csütörtökön elhalt. Az elhunyt hosszú időn keresztül a nagyváradi gör. kath. egyház gondnoka volt. Temetése ma, szombaton délután 2 órakor lesz a Beőthy-Odön-utcai gyászháztól. — *Komádi* községének gyásza van. *Záborski Sándor* községi jegyző tegnap elhunyt. Temetése holnap, vasárnap délelőtt 10 órakor lesz. A község közönsége gyászjelentést adott ki a halálesetről.

* **Halálra vort bíró.** Tenkei tudósítónk jelenti, hogy Széplak községben a másodbíró *Matyika* Kosztánt ezeltől három héttel megverték s tegnap a kapott ütések következtében meghalt. A bírónak már régebb idő óta igen sok haragosa volt a községben, különféle okok miatt. Ezeltől három héttel ezek a haragosok rálestek s az utcán botokkal súlyosan megverték. A szerencsétlen ember három hétig csaknem állandóan eszméletlenül volt, míg tegnap meghalt. A tenkei járásbírósgától dr *Papp Károly* szállott ki a helyszínére a boncolás foganatosítása végett. A tettesek kiderítésére a csendőrség megindította a nyomozást.

* **Gyermekelőadás az Urániában.** Ma délután 3-tól 6-ig félhelyáru gyermekelőadások lesznek az Uránia mozgófénykép-színházban. A műsor bizonyára teljes gyönyörűséget fog szerezni a gyermekvilágnak, amely minden szombaton délután a legkellemesebben szórakozik az Uránia kellemesen fűtött nézőterén. Este 6 órától kezdve a pompás új műsor bemutatása következik. Az új képek a következők: 1. Kellemetlen fürdés. (Bohózat.) — 2. Brabanti Genovéa. (Gyönyörűen színezett történelmi látványosság a XXI-ik századból.) — 3. Az oroszánvadász. — 4. Utazás Schweicba. (Természetes tölvétel.) — 5. A szélahamos nő. (Életkép.) — 6. Fricike beteg. — 7. A szük cipő. (Bohózat.) — 8. Virágtündér. — 9. Karnevál. — 10. A rejtélyes spanyolfal. — 11. Utazás Kairóból a piramisokhoz.

* **Gyujtogatás a tenkei járásban.** Tenkei tudósítónk ismét tűz esetről ad hírt. A járásban most napirenden van a gyujtogatás, mely rendszerint a takarmányt pusztítja el. Legujabban Kocsuba községében vasárnap, hétfőn, kedden és szerdán fordult elő tüzeset, ami kétségtelen, hogy gyujtogatás eredménye. A csendőrség megfeszített erővel nyomoz a tettesek kézrekerítése végett, azonban ez ideig még eredménytelenül, mert az emberek nem igyekeznek elősegíteni a csendőrség munkáját. A lakosság ugyanis remeg a gyujtogatóktól, hogy még másféle képen is megfogják esetleg bosszulni magukat a feljelentőn.

TANÜGY.

Kiküldött iskolalátogató. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter a *belényesi*

állami polgári leány-, *nagyváradi* községi fiú- és leány- s az iar. polgári fiú- és leány-, végre a *sarkadi* községi polgári fiú- és felső leányiskolák szakszerű megvisgálásával az 1876. évi 28. t.c. 3. §-a alapján iskolalátogatóul az 1907—1908. és 1909—1910. tanévek tartamára *Kolesár* Lajos bánffyhungyadi állami polg. iskolai igazgatót bizta meg

SZÍNHÁZ.

A hét műsora.

Szombat: Gasparone.

Vasárnap d. u.: Bibliás asszony, este: Csillaghullás.

Páholyülések a vasárnap esti előadásokon. Az új szinigazgató igen ötletes és szükségszerű ujitást létesít. Vasárnap esténként megnyitják a páholyokat az egyes színházi látogatóknak is. Három koronáért egy személy páholyülést válthat. Az ujitás bizonyára egyszerre élénk pártfogásban fog részesülni, főképen az aranyifjuság körében, mely szívesebben ül a páholyokban, mint a földszinti helyeken. A páholy ülésüket már a holnapi előadásra is lehet váltani. Hétköznapiakra természetesen nem lehet ezt az ujitást fenntartani, mert az összes páholyokat a bérlők foglalják el.

Gasparone. Annak a csapásnak, amit Milöcker és nagy komponista társai törtek a zeneirodalom televény földjén, egyik legszebb kincse, Gasparene kerül előadásra ma este. Mikor az egész világ Beethoven gyászindulós, felséges áriáit és Wagner mennydörgő, lármászavú muzsikáját hallgatja, kellemes, meglepő hatással érintenek ezek a hangok, puha, művészi lendületű és épen nem másodrendű harmóniákkal. Milöcker önállóan, töretlen ösvényen jutott nagy társai mellé. Azok, akik csak az erdő távoli fejszecsapásait hallják, gyakorta nem látják be, hogy mennyi eleven erő forr a szekercék súlyos zuhanása, a hajló kar izmai alatt: azok a készet kapják, ami gyönyörködtetni hivatott és ezek a távoli, térben és időben elválasztottaknak Milöcker dallamos ütemű, nagy messzeségből visszacsapódó erőjátéka, melódiai csak őszinte, igazérzésű élvezetet szerezhetnek.

Vasárnapi előadások. Wilde Oszkár görögützes, királyi pompában dus nyelvű drámai egyfelvonásosa, Salome vezeti be a vasárnap esti repertoirt. Eléd áll az antik élet buja, virágos beszédű judeai udvara, a hol a ciszternák mélysege élőket rejteget és a bokrok, cédrusbozótok sűrűje temetetlen halottak kriptája. Indazában jaj a halottnak, ha föltámad százszoros jaj az élőnek, aki megváltani jön az eltemetteket, az elkárhozottakat. Ideges fő, aranyozott toll irta Salomé ideges embereknek, akik várják, hogy új, pogány poézis hintsen aranyperlt láradt, látnivágyó szemekbe. Mascagni olasz levegőjű, tehát pompás, dallamos operája, a Parasztbecsület követi Salomé. — Ambátor Mascagni muzsikájának kevés a dallamos szó. Hatalmas áriák rég elismert librettójáról lehet itt csak szó és a vasárnapi est ceteriuma.

IRODALOM.

A Kis Pajtás 12 ik, kedves szent Erzsébet száma Csöppike Csanika szerkesztésében kiváló gazdag tartalommal megjelent. Szent Erzsébet magyar királyleány 700-os emlékének van szentelve. Tartalma gazdag és érdekes. Csöppike Cs.: Hallól Hallól (Vers.) — T. Pelikán Kr.: Vonások szent Erzsébet gyermekéveiből. — Pannon: A cinke. (Vers.) — Irgalmasság asszonya. (Oldalas kép.) — Kovács

Pál: Agáthi kápolnája. Rajzolta: Byssz Ervin. — Aranykalászok. — Kincs István: A királyfi esernyője. Rajzolta: Harsányi Gyula. — Hortobágyi József: Hálás madárkák. Rajzolta: Harsányi Gyula. — Hortobágyi József: Hálás madárkák. Rajzolta: Harsányi Gyula. (Egész oldalas humoros kép.) — Irgalmasság asszonya. Képmagyarázat. — Tudománycsöppek. Csuszó vasut, szökökut légüres térben. — Mulattató. — Gyermekhírek. — Fejtörők. — Csöppike Csanika póstája. — Kiadóhivatal üzenetei stb. Ezen szám méltán sorakozik az előbbi számokhoz. Látva-látjuk, hogy a szerkesztőség és a kiadó nem kiméli áldozatot, hogy e lapocskát a családokba bevezesse. Meg is érdemi a széleskörű pártolást. Kedvesebb karácsonyi ajándékot el sem képzelünk, mintha a szülők gyermekeiket a Kis Pajtással lepik meg. Olcsó, célirányos, tartalomgazdag. Szeptembertől— júliusig 6 korona, egy hónapra 60 fillér. Megrendelhető: »Kis Pajtás«, Budapest, VII., Thököly-ut 16. cimen.

TÁVIRATOK.

A temesi főispán lemondása.

Budapest, nov. 15. Képviselő körökben ma az a hír volt elterjedve, hogy a temesi főispán, Kabdebo Gergely lemondott állásáról. A főispánt és Joanovics Sándor alispánt tegnap fogadta Andrassy belügyminiszter. A fogadásnál jelen voltak Stonajovics országgyűlési képviselő is, aki állítólag utódja lesz Kabdebo főispánnak.

Miniszterek a pozsonyi ünnepen.

Budapest, nov. 15. Mint a »Budapesti Tudósító« értesül, dr Wekerle Sándor miniszterelnök nagyfokú elfoglaltsága miatt nem vehet részt a Szent Erzsébet jubileumi ünnepeken. A magyar kormányt a jubileumon Apponyi Albert és gróf Zichy Aladár miniszterek fogják képviselni.

Ujabb kilépés.

Budapest, november 15. Gróf Thotzkai Viktor, Toroczko országgyűlési képviselője, ma bejelentette Kossuth Ferenc pártelnöknek a függetlenségi pártból való kilépését.

Elhunyt egyetemi tanár.

Budapest, nov. 15. Antal Gyula dr, a budapesti tudományegyetemen az egyházjog hirneves tanára ma a fővárosi Grünwald-féle szanatóriumban meghalt.

Letartóztatott miniszterelnök.

Bécs, nov. 15. Radulyovics montenegrói miniszterelnök, aki az osztrák határra menekült, az osztrák hatóság letartóztatta. A letartóztatott miniszterelnök ellen gyanúkok merültek fel, hogy részes egy Nikita montenegrói fejedelem ellen tervezett összeesküvésben. A trieszti hatóság Bécsből azt az utasítást kapta, hogy Radujovicsot tartsák fogva egyelőre, de a birói eljárást ne indítsák meg ellene.

Björnson újabb levele.

Budapest, nov. 15. Egészen mindennapos dolog lesz ezután, hogy Björn-

son, a derék norvég megtisztelt bennünket egy-egy levelével. Mint Becsből jelentik, a N. Fr. Pr. »Magyarország legnagyobb ipara« címmel közöl ma Björnson-tól levelet, melyben a norvég író Magyarországot és a magyarokat azzal vádolja, hogy a nemzetiségek erőszakos magyarosításával gyártjuk a magyarokat. Ezután tele ferditésekkel és rosszakarattal elmondja a csernovai esetet és adja annak kritikáját. Természetesen Björnson ebben sem tagadja meg magát.

Milliókat szerzett uzorás.

Budapest, nov. 15. A rendőrség letartóztatta ma Magyarország legveszedelmesebb uzorását, aki milliókat szerzett évek óta üzött uzorájával. Az uzorást Ernszt Lipótnak hívják. Ez idő szerint száznál több váltója van peresítve. Aldozatait Lindenteld József és Kohn Mór Mózes ügyökök hajtották fel. Csak e hó elseje óta 6 feljelentés érkezett ellene és e feljelentések következménye mai letartóztatása. Az első feljelentő Millebraudt Gyula földbirtokos, aki egy 7000 koronás váltó ellenében 5000 koronát kapott az uzorástól és azt betábláztatta a földbirtokos ingatlanaira. Mikor aztán Millebraudt az adósságát konvertálni akarta, csak úgy egyezett bele a konverzióba, ha külön jutalékot fizet neki. A második áldozat Sziklay Sándor főhadnagy, aki 29 ezer koronás váltójáért 13600 koronát kapott. A váltó négy havi lejáratu volt és minden törlesztésnél az uzorás még külön pár száz koronát kívánt. Megállapították, hogy Sziklay 218 százalékot fizetett Ernszt Lipótnak. A harmadik áldozat Krause Károly urlovas, aki 500 korona értékért 1000 koronáról szóló váltót adott. Aldozatai még Háringás János bérkocsi tulajdonos és Mezey Szidor szatócs. Ernszt Lipót uzorást detektívek vitték fel a rendőrségre, ahol Egry rendőrkapitány kihallgatta és azután letartóztatta.

Letartóztatott gyáros.

Budapest, nov. 15. Kaposvárról jelentik: Herczeg Izsót, a Herczeg testvérek pécsi nagy vasgyár főnökét háromnapos szakadatlan kihallgatás és vallatás után Vargha Lajos kaposvári rendőrkapitány átkísértette az ügyészséghez. A nyomozás szerint Herczegnek része volna a kaposvári vízvezetéki munkálatok számadásainak meghamisításában.

REGÉNYCSARNOK.

A rejtélyes kerékpár.

— Regény. —

Irta: **Daniel András.**

(Franciából.)

63

— De egészen bizonyos ön abban aszszonyom — tagolta Varouze hidegen — hogy azon levél, amit említ, az egyedüli bizonyíték ön ellen?

Es mialatt Regine elkábulva nézett rá. Varouze felsorolta előtte a Guérolt vizsgálóbíró által összeszedett gyanuokokat. Nyomatékokat helyezett arra a tényre, hogy Malboisenét ájultan találták meg a vasajtó előtt, mikor neki arról tudomással sem kellett volna birnia.

— De hiszen nem is tudtam róla! — kiáltott fel Régine élénken.

— Kivel akarja ezt elbitetni? — kérdezte Varouze hirtelen durvasággal.

Es mialatt a markiné egészen megdöbbenve elhallgatott, Varouze folytató:

— Ha nem ösmerte volna a gyikost, szaladt volna-e utána?

Ez a mondat olyan csapást mért Réginere, hogy dacára hősiesség akaraterejének, megtántorodott és kénytelen volt leülni. Es mivel vésszes örömet látott lobogni a térfi szemében, belátta, mennyire tévedett, midőn legkisebb reményt is helyezett beléje.

— Istenem! — gondolta — vajjon gyanítja-e ez az ember Hugo látogatását Solgrésban? Vádolni szándékozik őt is?

Es azonnal, azon villámgyors átpillantással, amire tragikus pillanatokban képesek vagyunk, Regine öntudatára jött annak, mennyire megmagyarázhatatlan volt az ő viselete közvetlen a büntény után. Minő magyarázatot adna annak, ha az esküdtsek előtt védenie kellene magát? Ha megnevezi a cousine-ját, vesztét okozza annak. Hazudni fog! Ah! legyen! . . . Hazudni fog, dacára a lelkét égető szegyennek. De hogyan? Minő mesét találjon ki? Minő módon tegye azt valószínűvé? . . .

Regine néma maradt. Lehetetlen volt ki nem találni, mennyire meg van rémülve. Szép arca hamuszintűvé vált. Szemeinek átlátszó kékje zavaros lett, mintha szürke ködben uszna. A fekete krepp fátyolon át, melyet előre vont, látni lehetett kezeinek reszketését.

Ebben a percben történt, hogy Varouze, akit a szenvedélye határozottan elragadt, elvesztette a fejét. Közéledett Réginehez, egyik karját Regine karosszékeének támlájára tette és mielőtt a markiné csak gyanithatta volna is mozdulatának célját, reszketve feléje hajolt.

— Nem tesz semmit — sutogá. — Ne . . . Szeretném önt . . .

Regine megkísérelte felemelkedni, de annyira meg volt rémülve és döbbenve, hogy még fellázadása is megbénult. Varouzenak volt bátorsága őt visszatartani; egyik kezével megfogta a markiné kézcukklóját, mialatt letérdelve másik karjával korlátot emelt előtte.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, nov. 14.

Buza okt.	50 kilogrammonként	12.57
Buza ápr. 1908	— — —	11.91
Rozs ápr.	— — —	11.81
Zab ápr.	— — —	8.51
Tengeri máj. 1908.	— — —	7.32

Értéktözsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, nov. 14.

Osztrák hitelrészvény	— —	626.25
Magyar hitelrészvény	— —	734.75
Leszámitoló bank	— —	463.—
Rimamurányi	— —	509.25
Osztrák m. államvasuti részv.	— —	644.50
Közuti vasut	— —	528.50
Városi villamos vasut	— —	282.50

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1907. nov. 14.

Magyar arany járadék 4 száz.	— —	109.25
Magyar koronajáradék 4 száz.	— —	92.—
Magyar koronajáradék	— —	81.25
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	— —	92.—
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	— —	95.—
Magyar nyerevény sorsjegy kölesön	— —	185.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölesön	— —	140.—
Osztrák járadék papírban	— —	95.25
Osztrák járadék ezüstben	— —	96.50

Osztrák járadék aranyban	— —	113.75
Osztrák korona járadék	— —	95.25
1860. osztr. államsorsjegyek	— —	146.—
Osztrák magyar bankrészvény	— —	1780.—
Magyar hitelbank-részvény	— —	733.50
Osztrák hitelbank-részvény	— —	626.50
Osztrák magyar államvasuti részvény	— —	693.50
20 frankos (Napoleonodor)	— —	19.20
Német birodalmi márka	— —	117.70
London vista	— —	241.85
Páris vista	— —	95.70
20 márkás arany	— —	23.48

A szerkesztésért felelős

Dr. VUOSKICS GYULA.

M. kir. államvasutak Igazgatóság.

285685 sz. C—I

Hirdetmény.

A magyar királyi államvasutak vonalain érvényes helyi árudíjzabás, valamint a kilométermutató, továbbá a helyi árudíjzabáshoz tartozó függelék hatályon kívül helyezésének, s az új díjzabás, kilométermutató és függelék életbeléptetésének elhalasztása.

A magyar királyi államvasutak vonalain gyors és teherárak szállítására 1900 évi szeptember hó 1-től érvényes helyi díjzabásnak (II. rész) I—VII. pótlékával együtt, továbbá a személyek és podgyász, valamint gyors és teherárak szállítására érvényes helyi díjzabásokhoz 1900 évi szeptember hó 1-én életbeléptetett kilométermutatónak I—VI. pótlékával együtt, végül a helyi árudíjzabáshoz 1907 évi január hó 1-én kiadott függelék 1907 évi november hó 30-ával hirdetett hatályon kívül helyezése 1907 évi december hó 31-ére, s a helyükbe kiadandó új helyi árudíjzabásnak, kilométermutatónak és függeléknek 1907 évi december 1-re hirdetett életbeléptetése 1908 évi január hó 1-re halasztatik el.

Ehez képest az új díjzabásban foglalt változtatások s így a marosvásárhely-szászrégeni h. é. v. valamint a sasrégeni dédai (székelyvasuti) vonal állomásainak forgalmában a magyar királyi államvasutak keresztlétszámított díjtétellei is csak 1908. évi január 1-én lépnek érvénybe.

Egyébként az új díjzabásban a már kihirdetett változtatásokon kívül még a következő jelentősebb módosítások történnek:

1.) Az ásványvízre, papírra, agyakárrakra illetve öblos üvegárukra vonatkozó új XVI. XIX. XX illetve XXI. kivételes díjzabásokba az önnálló üzemű idegen vasutak állomásai nem vétettek fel. Azonkívül az ásványvízre vonatkozó új XVI. kivételes díjzabásból bihagytott a keserűvíz és a kristályvíz s ezzel kapcsolatosan kihagytattak Budafok, Budapest-Kelenföld, Komárom, és Buda-Császárfürdő, feladási állomások.

2.) Az öblos üvegárukra vonatkozó új XXI. kivételes díjzabásból töröltetett a kiviteli forgalomra engedélyezett, az I. kivételes díjzabás díjtételeinek alkalmazásában álló kedvezmény.

3.) Az új díjzabásba nem vétettek fel a jelenlegi díjzabás VII. pótlékában foglalt, vas és aczél, vas-és aczélárakra vonatkozó XXI. kivételes díjzabás.

Budapest, 1907 évi november hó 10-én.

Az Igazgatóság.

Hirdetések

felvételnek

e lap kiadóhivatalában.

Ép most jelent meg!!

Sebő Imre könyv- és papir-kereskedésében kapható Nagyváradon:

REPERTÓRIUM

Dárday Sándor igazságügyi törvénytárából Zsebben hordható Teljes törvénytár egy kötetben.

Az összes fontos törvények gyűjteményes kiadása zsebalaku egy kötetben.

Dárday Sándor: Igazságügyi Törvénytára

A judikaturának feldolgozásával és a jogszolgáltatás adminisztrációjára vonatkozó összes rendeletek anyagának felölelésével oly terjedelmet öltött, hogy irodai használatra ugyan *nélkülözhetlen kézi könyvtárul* szolgál, de *tárgyalások* és *utazások* alkalmával *vade-mecum* gyanánt nem használható. Ezért érezhető szükségét vélt kielégíteni a kiadó, amidőn *Dárday Sándor* Igazságügyi törvénytárából oly *repertóriumot* bocsájtott használatra, mely az *érvényben lévő törvények teljes szövegére szorít* közik, oly külön e célból készült tipografikus kiállítással, amely lehetővé teszi azt, hogy a *gyakorlati életben* szükséges törvények kis könyvtár alakjában legyenek összefoglalva és *zsebkönyv* alakjában *vademecumot* képező *kézi könyvül* legyenek használhatók.

Dárday S. REPERTÓRIUM-a (Kis törvénytár) a követk. törvényeket tartalmazza:

Polgári törvényk. rendtartás.

Sommás eljárás. (1893: XVIII. t.-c.) — (Szabályzat) a lakbér-felmondási ügyekben követendő eljárás. A polgári törvényk. rendtartás és sommás eljárás módosítása. (1907. XVII. t.-c.)

A fizetési meghagyásokról. (1893: XIX. törvénycikk.)

Kisebb polgári peres ügyekben való eljárásról. (1877: XXI. t.-c.)

A végrehajtási eljárásról. (1881: LX. t.-c.) — A bírósági végrehajtókról. — (Szabályzat) a bírósági végrehajtók díjazása tárgyában.

Az örökösödési eljárásról. (1894: XVI. t.-c.) — Szabályzat) az örökösödési eljárás végrehajtásáról.

A végrendeletek stb. alaki kellékeiről. (1876: XVI. t.-c.)

Telekkönyvi rendtartás. — Erdélyi telekkönyvi rendtartás.

A gyámügyről. (1877: XX. t.-c.) — A nők teljeskorúságáról. — Az 1877: XX. t.-c. módosítása és pótlásáról. (1885: VI. t.-c.)

A házassági jogról. (1894: XXXI. t.-c.) — (Bírói szabályzat) a házassági válóperekben követendő eljárásról.

A váltótörvényről. (1876: XXVII. t.-c.) — (Szabályzat) a váltóügyekben követendő eljárás tárgyában.

Csödtörvény. (1881: XVII. t.-c.)

A kereskedelmi törvény. (1875: XXXVII. t.-c.) — (Szabályzat) a kereskedelmi ügyekben követendő peres és perenkívüli eljárás. — (Szabályzat) a kereskedelmi bíróságok hatáskörébe utalt vétségek eseteiben követendő eljárás.

Áru- és értéktözsde. — (Szabályzat) a tőzsdei választott bíróságnak eljárási szabályai. — Az ügyvédi munkadíjak. — Árúüzleti szokások. — Hajófuvarozási szokások. — Árúüzleti leszámolórend. — Értéküzleti leszámolás rendje.

Büntetőtörvénykönyv. (1878: V. t.-c.) — A kihágásokról. (1879: XL. t.-c.) — Uzsoratorvények. — A büntetőtörvénykönyvek életbeléptetése (1880: XXXVII. t.-c.) — A sajtótörvény. (1848: XVIII. t.-c.)

Bűnvádi perrendtartás. (1896: évi XXXIII. t.-c.)

Az esküdtbírókokról. (1897. évi XXXIII. t.-c.) — A bűnvádi perrendtartás életbeléptetése. (1897: XXXIV. t.-c.) — (Szabályzat) a közig. hatóságok hatáskörébe utalt kihágások eseteiben követendő eljárás.

FÜGGELÉK.

Az osztrák általános polgári törvénykönyv.

Dárday Sándor: Igazságügyi Repertórium

legkényelmesebb kis zsebalakban, a legfinomabb indiai papirosra van nyomva, közel ezer kéthasábos oldal terjedelemben öleli fel azt a teljes törvényanyagot, melyre a jogászembernek állandóan szüksége van. Kiállítás tekintetében páratlan e zsebkönyv s valósággal a grafikai ipar remeke.

A mű igen célszerű táskaalaku kötésben, a legfinomabb bőrbe kötve 14 koronáért kapható. — A könyvhöz egy nagyító-üveg (lupe) is van mellékelve, mely a szöveg könnyebb olvasására használható.

Félix-gyógyfürdő

téli és nyári gyógyhely
Nagyvárad mellett.

Európa leggazdagabb kénés hőforrása:
viz hőfoka: 50 celsius.

Gyógyjavallat fürdő alakjában.

Csusz, reuma és köszvény ellen. Női betegségeknek, idült méh és petefészergyulladások, méh hurut, medencebeli sejt-szövetlob és izzadmányoknál. Ivógyógy-mód alakjában idült gyomorbántalmaknál makacs székrekedésnél, máj és epehólyag betegségeknek, sárgaság és epeköveknek meglepő gyógyhatás.

Pensió-rendszer: Okt. hó 1-től, máj. 1-ig.

Elsőrendű napi ellátás szoba, fűtés, világítás és fürdés:

naponként 7 korona.

Prospektust küld az igazgatóság. 1-10

Uj üzlet! Uj üzlet!

Lukács Nándor butor-raktára

műasztalos-, kárpitos- és díszítő műhelye
Nagyvárad, Fő-utca 8. sz. Széchenyi szállodával szemben.

Állandó raktár: háló, ebédlő uri szoba és szalon berendezések, mindennemű modern styl szerint. Vas, réz és hajlított fa butorok reudkivül nagy választékban. 210

Pontos kiszolgálás. Olcsó árak.
Kívánatra rajzok és költségvetések ingyen.

Belépési felhívás a Nagyvárad Hitelbank Takaré- és Segélyszövetkezet 6-ik évtársulatába.

A Nagyvárad Hitelbank Takaré- és Segélyszövetkezet 1908. január 1-én új, 6-ik évtársulatát kezdi meg.

Ezen szövetkezet célja, hogy tagjait apróbb betétek által a tőketakarításra buzdítsa, amennyiben minden tag heti befizetése által önmagának tőkét gyűjt.

Tagja lehet a szövetkezetnek bárki, ki magát három éven keresztül hetenkint legalább 20 fillér befizetésére kötelezi.

Minden tagnak joga van befizetésének 45-öd részét minden kezes nélkül kölcsönképen felvenni, mely kölcsönnél a legmértányosabb kamat lesz felszámítva. Beiratási díj címén minden üzletrész után 10 fillér fizetendő. A könyvecskét már az első heti betét és beiratási díj lefizetése után kiadjuk. Vidéki tagok a heti befizetéseket postán, befizetési (cheque) lapok útján teljesíthetik.

Befizetések bármely hétköznap d. e. 9-12-ig, d. u. 3-5-ig teljesíthetők.

A Nagyvárad Hitelbank Takaré- és Segélyszövetkezet Igazgatósága.
KOSSUTH-UTCA 10. SZ.

Iroda áthelyezés.

Goldberger A. V.

cég tisztelettel értesíti m. t. ügyfeleit, hogy 35 év óta álló

Hirdetési irodáját

(jelenleg Budapest, IV. Váci-utca 20 sz.)

1907. november hó 10-ikén

(saját házába)

Budapest, IV., Molnár-u. 38. sz.

helyezi át.

Hirdetések felvétele a világ összes lapjai és naptárai részére. 305 1-0

Házvezetőnőnek

ajánkozik papi házhoz, vagy idősebb úrhoz róm. kath. vallásu, 45 éves intelligens nő, jó bizonyítványokkal ellátva, ki a házvezetés minden ágában jártas és kitűnően főz. — Cim: a kiadóhivatalban.

A Biharmegyei Takarékpénztár

zálogháza

e hó 27-én

árverést tart.

Kéretnek a felek a zálogjegyek rendezésére.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vártér 1.

Hosszas kísérletek után forgalomba hoztuk a
Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40 gyertyás Wolfram lámpa *darabja 5 kor.* 60 gyertyásé *5 kor. 50 fill.*

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,
tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindennemű *izzólámpa különlegességek*, fényképes *z-lámpák*, ugyancsak 5 százalékkal *kartell áron alól kaphatók.*

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók s a villamos telepen külön e célra épített nagy

csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk **villamos motorokat**

1. léőről 12 léőről minden nagyságban.

Elvállaljuk

villamos világítási

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ivámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerelő telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

MUSCHONG-BUZIÁSFÜRDŐI

SZÉNSAV-MŰVEK

ujjonnan berendezve

kartelen kívül szállítanak azonnal bármily mennyiségű természetes vegyileg legtisztább folyékony

SZÉNSAVAT

a világhírű buziásfürdői szénsav forrásokból szikvizgyártáshoz, vendéglősöknek és egyéb iparicélokra

Legkiadósabb természetes szénsav!

Abud. székesfővárosi vegyészeti s élelmiszer

vizsgáló intézet 1907. évi 4615. sz. vegyelmzési bizonyítványának kivonata: Szaga és íze: rendes. Szénsavtartalma: 99,57 százalék. A vizsgált foly. szénsav ezek után a közegészségügyi követelményeknek teljesen megfelel és magas szénsavtartalma alapján igen jónak minősíthető.

Felvilágosítással készségesen szolgál.

248 1-200

Muschong-buziásfürdői szénsavművek és ásványvizek szétküldési telepe Buziásfürdőn.

Sürgönyeim: Muschong, Buziásfürdő. — Interurban telefon 18. sz.

